

Nationale Omgevingsvisie

Betreft : hoorzitting Tweede Kamer
Van : Frans Rooijers - directeur CE Delft

De energietransitie zal een belangrijk effect hebben op de omgeving in de komende 30 jaar. De visie van het Rijk zal daar rekening mee moeten houden of zelfs bepaalde ontwikkelingen moeten faciliteren.

Al eeuwenlang heeft de energievoorziening effecten op het landschap, hierbij kan gedacht worden aan de effecten van turfwinning zoals het afgraven van grote delen van Nederland, maar ook de (water)infrastructuur om de turf naar de grote steden te brengen. De overslag van steenkool en transport via het water.

Zaken van nationaal belang in de NOVI

Met de huidige energietransitie zal het niet veel anders zijn, maar wel eigentijds. Belangrijke aspecten zijn dan:

Productie van elektriciteit, gas en warmte

Veel gemeenten willen in 2030, 2040 of 2050 energieneutraal zijn, of dat een realistische ambitie is, is meestal te betwijfelen, maar vaak gaat het slechts om het warmtegebruik of het elektriciteitsgebruik en dan behalve de industrie en het verkeer. Hoe zit het met het Rijk?

De vraag op nationaal niveau die gesteld moet worden in de omgevingsvisie is hoeveel en waar elektriciteit geproduceerd gaat worden, vooral met wind en zon. Willen we kostbare landbouwgronden gebruiken voor zonneparken? Niet elke gemeente hoeft (of kan) energieneutraal worden.

Ook warmtebronnen worden relevant. Hoe kunnen we industriële warmtebronnen zo makkelijk mogelijk koppelen aan warmtebenutting in de gebouwen?

En moet waterstof geproduceerd worden op land (uit wind-energie) of op zee, of importeren we duurzame gassen? En waar slaan we ze tijdelijk op?

Elk van deze keuzes heeft andere ruimtelijke consequenties.

Infrastructuur voor elektriciteit, warmte

Ongeacht of de energie geïmporteerd of hier geproduceerd wordt, het zal naar de gebruikers getransporteerd moeten worden. Met name de elektrificatie van de vervoerssector, van de industrie en van de gebouwverwarming zal zorgen voor een sterke toename van de vraag naar elektriciteit. Hiervoor zijn meer hoogspanningslijnen, onderstation en transformatorkasten nodig. En dat nog los van de vraag hoe de wind-energie van zee naar land komt.

Maar ook de warmte-infrastructuur zal ruimte vergen om de dubbele pijpen door de stad te trekken, niet direct een onderwerp voor het Rijk, maar wel voor de lagere overheden. Waar ook de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen ruimte zal vergen.

Vraag naar mobiliteit en warmte

De ruimtelijke inrichting van Nederland bepaalt de vraag naar energie voor mobiliteit, maar ook verwarming. Voor mobiliteit geldt dat combinatie van wonen en werken mobiliteit kan beperken, mits dat ook gepaard gaat met ander instrumentarium. Voor woningverwarming is belangrijk dat gebouwen goed geïoriënteerd zijn op de zon, voor comfort en energievraag. Dat zijn vooral zaken die meegegeven kunnen worden naar de omgevingsvisies van de lagere overheden.

Relatie NOVI met provinciale, regionale en gemeentelijke omgevingsvisies

Belangrijk is dat er eenduidigheid komt over eenheden waarin de energietransitie in deze plannen wordt uitgedrukt. Omvang van energieproductie in MW en PJ/jaar.

Wat bedoelt een gemeente met energieneutraal, klimaatneutraal? Voor alle energiegebruik? Dus terminologie is heel belangrijk om relevante informatie uit de omgevingsvisies te kunnen halen.

Uiteindelijk zal er een duidelijke relatie moeten zijn tussen de NOVI en de omgevingsvisies van de andere overheden. Dat vergt een stramien, een set van vragen die in de omgevingsvisies aan de orde komen, zonder een knellend kader op te leggen.

Kansen NOVI

De NOVI biedt de kans om ruimte te scheppen voor de energietransitie, maar laat duidelijk zijn dat alleen ruimte scheppen niet voldoende is. De Rijksoverheid zal keuzes moeten maken wat voor soort energievoorziening we willen hebben en hoe de fossiele opties uit de markt geprijsd of verboden zullen worden.